

Milí krůžkaři,

blíží se léto, čas prázdnin, letních radovánek a folklorních festivalů, ale také čas, kdy se pravidelný tok našich besed opět na tři měsíce přeruší. Není však třeba klesat na duchu, o to víc se můžeme těšit na další poprázdňinový krůžek, na setkání se starými přáteli i na nové mladé členy.

Těšit se můžeme i na další číslo Krůžkozoru, který po prázdninách vyjde v úplně nové podobě, s novou obálkou a vylepšenou grafickou úpravou. Věřím také, že vás, kdo píšete, fotografujete či jinak přispíváte, bude víc a víc a že tak bude náš Krůžkozor stále bohatší a zajímavější.

Váš Krůžek.

Akce Slováckého krůžku

18. 6. 2005	vystoupení na Vinohradech a ve Šlapanicích
25. – 28. 8.	MFF Brno
3. 9.	Vaření trnek v Dolním Němčí
10. 9.	Podhorácký festival Velká Bíteš
21. 9.	beseda u cimbálu
19. 10.	hodová beseda u cimbálu
16. 11.	beseda u cimbálu
7. 12.	Mikulášská beseda u cimbálu
21. 12.	vánoční beseda u cimbálu
18. 1. 2006	beseda u cimbálu
4. 2.	Slovácký ples

Jubilanti

PaedDr. František Severin	20. 5. 1945	60 let
Ing. Miroslav Dostál	24. 5. 1955	50 let
MUDr. Jiří Holásek	30. 6. 1935	70 let
Helena Košíková	1. 7. 1955	50 let
Jiří Saul	13. 7. 1955	50 let
RNDr. Eva Pešková	6. 9. 1955	50 let

Všem jubilantům srdečně blahopřejeme a přejeme jim mnoho dalších let strávených v kruhu přátel ze Slováckého krůžku.

Balkánský večer

U příležitosti mezinárodního kongresu balkanologů se konal v Dietrichsteinském paláci Moravského zemského muzea v Brně slavnostní večer, kam byli pozváni členové Slováckého krúžku (muzika, ženský sbor a tři páry tanečníků), aby svým vystoupením zahraničním delegátům zpřijemnilí raut. Disciplinovaně jsme se sešli i s naší hudeckou muzikou (s hojným počtem pěti muzikantů) v základní sestavě šesti členek ženského sboru. Nechyběly sólistky pro trojhlas v připraveném oblíbeném pásmu ženského sboru s počáteční písní Dybych já vypila skrivánčí vajíčko (zvaném krátce „Vajíčko“) a zmíněné taneční páry. Ve vestibulu Moravského zemského muzea jsme byli naším starostou Václavem Štěpánkem, který byl hlavním organizátorem večera, seznámeni s programem. Poslal nás do vyšších pater, kde byly vystaveny mineralogické sbírky, k převlečení do hornáckých krojů. Naše kroje byly mimochodem zahraničními účastníky velmi obdivovány.

Hned po převlečení jsme byli nasměrováni opět dolů do vestibulu, kde se konala naše hlavní produkce. Jejím účelem bylo pozdrzet přicházející zahraniční hosty, než se pro ně připraví v horních patrech hostina v podobě velkolepého rautu. Tak jsme hosty dostatečně dlouho dole bavili. Akustika byla báječná a hlavně tam byl pro nás pro všechny poměrně velký prostor, což nám velmi vyhovovalo. Střídal se ženský sbor s muzikou a tanečníky, improvizace se dařila, i když nám pak organizátoři hosty odvedli nahoru, kde absolvovali proslovy a hudební sólo houslového virtuosa. To nás však museli ztišit, neboť my jsme v produkci dole pokračovali vesele dál i přes nepřítomnost obecenstva, než nás pozvali nahoru za nimi, kde jsme slavnostní večer dále zpestřovali svou přítomností a muzika nám k tomu neúnavně hrála. V pozdních nočních hodinách se zpěvačky odebraly převléci se zpět do sbírek. Zde ale byly nedopatřením zamknuty a bylo jim tak zabráněno v decentním odchodu domů. Jedna z nich dokonce musela použít k úniku okno na terasu, které bylo náhodou otevřeno. Naznali jsme, že se po této akci v prostorách Moravského zemského muzea dokonale vyznáme, hlavně v mineralogických sbírkách.

Myslíme si, že členové Slováckého krúžku opět zpívali, tancovali a hráli srdcem, a že toto vystoupení můžeme jako vždy považovat za zdařilé. Snad jsme se líbili i panu Dienstbierovi, který byl rovněž na akci přítomen, a hlavně nezklamali našeho starostu.

ML

Přechod Pálavy

V sobotu 7. 5. jsme se probudili do sluncem zalitého rána na východě, leč tmavé mraky od západu nevěstily nic dobrého. Ani předpověď počasí na tento den nebyla příznivá, očekávaly se občasně přeháňky. V Brně bylo chladno a větrno, což se odrazilo i na nízkém počtu účastníků akce. K autobusu dorazilo jen osm nejodvážnějších krůžkařů, z větší části členů mužského sboru Slováckého krůžku v Brně. Jindy přeplněný autobus do Mikulova byl tentokrát poloprázdný stejně jako později kopce Pálavy.

Letošní průběh pochodu byl navíc ohrožen, neboť nás proti tradici neočekával Pavel s lahví vína na zastávce v Dolních Dunajovicích. Jak jsme si okamžitě telefonicky ověřili, chystal se na vystoupení s místním folklorním souborem. Naštěstí jsme brzy zjistili, že nezbytné víno má jeden účastník pochodu s sebou.

Na nádvoří zámku v Mikulově. Foto Míluška Karovičová.

Při příchodu na zámek jsme viděli vinný lis zajištěný naší členkou Zdenou Kristovou stát na svém místě, a to bylo pro nás dobré znamení! Ve zdejších zámeckém sklepe se nachází desátkový vinný sud z roku 1643 na 1010 hl vína. Po vypálení zámku ustupujícími fašisty v roce 1945 zde byly zničeny nejcennější paleolitické nálezy z Předmostí u Přerova, část nálezů z Dolních Věstonic a historické kostýmy vídeňského divadla.

Zpívat jsme tentokrát začali na nádvoří zámku, kde zdi vytvářely příznivou akustiku, a tak jsme mohli konstatovat, že hlasové složení účastníků je vyhovující.

Následně jsme si prošli zámeckou zahradu a doplnili cukr a kofein v naší cukrárně na náměstí. Samozřejmě jsme si nemohli ani letos nechat ujít atrakci města, skalní vinárnu pod Kozím hrádkem.

Po úvodním písničce nabídl Lojza majiteli vinárny slivovici. Pan Solařík namočil prst do slivovice a zapálil jej. Konstatoval, že modře hořící kapalina na jeho palci je skutečně etylalkohol a slivovice je tudíž nezávadná.

Na přání Milušky otevřel archiv Neuburského vína, za který byla jmenovaná pochválena. Její přítel konstatoval, že mu to díky těmto znalostem dost stojí, což jsme patričně ocenili. Následoval košť nového vína a poděkování zpěvem. Jožka vzal na cestu Veltlínské zelené, jež se jevilo nejchutnějším vínem posledního ročníku.

Na rozloučenou jsme ještě dostali Rulandské šedé, jímž byla již podle čichu voňavá slivovice.

Kolem židovského hřbitova jsme vyšplhali na Kozí hrádek. Na něm stojící věž byla původně předsunutá dělová pevnost vybudovaná proti tureckým nájezdům. Na věž vylézt se odhodlali pouze naši novomanželé.

Kozí hrádek poskytuje překrásný výhled na město, které je památkovou rezervací. Město vzniklo původně v 10. a 11. století jako slovanské hradisko na ochranu jantarové stezky. Bylo zde židovské ghetto, největší na Moravě, se zemským rabinem a školou talmudu. Husité město vypálili a k jeho obnově přispěli novokřtění, kteří sem přišli v r. 1526 a Mikulov se stal do r.1622 jejich známým evropským střediskem. Do své renesanční krásy vyrostlo po bitvě na Bílé hoře jako středisko protireformace. Jejím představitelem byl zvláště František z Ditrichsteina, olomoucký biskup a guvernér Moravy. Loretánský kostel sv. Anny na náměstí od J. B. Fischera z Erlachu byl po požáru přebudován na rodinnou hrobku Ditrichsteinů. Na zdejší piaristické koleji při kostele sv. Jana Křtitele studoval Jan E. Purkyně, objevitel lidské buňky, a Karel Renner, pozdější rakouský prezident (narodil se v blízkých Dolních Dunajovicích, kde má také pamětní desku).

Na protějším Svatém kopečku je kaple sv. Šebestiána ve tvaru řeckého kříže a na jeho úpatí nápadný dům patřící našemu europoslanci panu Vladimíru Železnému.

Kolem letního kina jsme se dostali k jeskyni Turoid v opuštěném lomu a v rezervaci téhož jména.

Od letošního roku je jeskyně přes léto otevřena. Speologové v ní vystřídali sprejery, jak o tom svědčí kresby u vstupu do jeskyně. Na zimu se jeskyně uzavírá, neboť v tu dobu slouží za noclehárnu netopýrům. Přítomný visící spáč dosud nevyrazil na lov a nereagoval ani na opakované pohazení po svém hebkém kožíšku. Podle průvodkyně je jeskyně nejdelší v Jihomoravském kraji, tj. delší než jeskyně Moravského krasu. Má sedm pater. Bílý vápencový útvar vznikl jižněji v jurském moři činností korálů a byl sem vytlačen vrásněním. Podobně vznikly i další útvary v okolí (Kočíci skála, Šibeniční vrch, Svatý kopeček). Výzdobou jeskyně nejsou klasické kónusové krápníky, ale květákovité růžice. Tento typ výzdoby je prý pouze na třech místech ve světě a jen zde je zpřístupněn. Naše členka se přiznala, že obdržela část této vzácné výzdoby darem ke svým narozeninám. Celkově stísněné prostory jsou přístupné v délce 300 m a jeskyni jsme samozřejmě pokřtili zpěvem. .

Z rezervace jsme pokračovali kolem vinohradů na cestu vedoucí z Mikulova přes Klentnici do Pavlova. Shodli jsme se, že kopec, do kterého jsme lezli, tam ještě v loňském roce nebyl. Rozhodně ne tak strmý.

V rezervaci Kočíci skála při uvedené silnici jsme potkali účastníky Valtických vinných slavností.

A pak následovalo šplhání do Stolové hory po nově vybudovaném schodišti.

Ze Stolové hory je překrásný výhled do kraje. Na jedné straně byl vidět Lednicko-valtický areál vybudovaný pány z Lichtenštejna a zapsaný u UNESCO. Mimo jiné se v něm nachází romantická stavba v maurském slohu, 60m vysoká věž zvaná Minaret, která je největší stavbou tohoto druhu v neislámských zemích. Na opačné straně jsme hleděli na věže atomové elektrárny Dukovany.

Na vrcholu Stolové hory je halštatské hradisko s valem, příkopem a sídelními objekty z období 700 let př.n.l..

Pavlovské vrchy (Pálava) jsou přírodní botanickou rezervací stepní květeny. Jsou jedinou lokalitou v ČR, kde žije drozd skalní. Náš

kolega připomenul, že zde také žije velice vzácný svrab, jak konstatovala lékařská zpráva, který chytily jim vedené děti na zdejším výletě.

V rezervaci Kočičí skála. Foto Miluška Karovičová

Dalším kopcem v cestě byl Růžový vrch se zříceninou Sirotčího Hrádku, který byl pobořen za třicetileté války.

V tomto malebném prostředí se konaly před válkou srazy Henleinovců.

Aby byl kopec ještě náročnější, slezli jsme před výstupem do Klentnice na oběd.

V poslední navštívené vinařské obci Perná probíhal tradiční košť vlna. Do odjezdu autobusu zbývala pouhá hodinka, a tak Jožka usmlouval pro všechny zúčastněné poloviční vstupné. Hrál tradičně cimbálová muzika Kasanica z Mikulova. Sál byl naplněn k prasknutí, ale to nezabránilo našim novomanželům v danajovém sólu. Vítězná vlna ze 654 vystavených vzorků byla již vypita. Překvapilo nás velké množství sladkých vln a ochutnávali jsme mimo jiná resistantní odrůdy vln (Hibernal, Prim).

Májový deštík přišel podle předpovědi počasí na naši cestě k autobusu.

Jelikož nám zbylo i trochu vínečka, vydržela dobrá nálada na opálených tvářích až do Brna.

VL

Setkání krůžků na Smradavce

Tri roky od doby, kdy se bratrské slovácké krůžky sešly v režii našeho krůžku ve Filipovském údolí u Javorníku, uplynuly jak voda, a tak bylo letos opět na nás, abychom prokázali, že umíme být našim přátelům z Prahy a Bratislavy dobrými hostiteli. Výběru místa pro setkání se ujala osvědčená organizátorka poznávacích zájezdů brněnského krůžku Zdena Kristová a zvolila pro dvoudenní víkendové setkání na konci května (28.–29.) oblast Slovácka pod majestátným Buchlovem. Oblast, jenž byla také jedním z center Velkomoravské říše, možná i onim bájným Veligradem. Ostatně, místo pro monumentální (od roku 1990 papežskou) katedrálu, tvořící dominantu dnešního Velehradu, asi nebylo jejími dávnými staviteli zvoleno jen tak náhodně. V programu setkání tedy nemohly chybět prohlídky pozůstatků velkomoravského osídlení – zřejmě onoho Metodějova „hlavního chrámu moravského“ v Sadech u Uherského Hradiště, velkomoravského památníku ve Starém Městě a hradiště sv. Klimenta v Chřibech u Osvětiman. Pro místo zpívání, tancování a také noclehu (i když toho pro mnohé, jak uvidíme dále, ani nebylo potřeba) vybrala Zdena areál Dopravák ležící v údolí poblíž starých lázní Leopoldova (dnes Smradavky), uprostřed hlubokých chřibských lesů. Těmi se pak za noci rozléhal bohatýrský krůžkařský zpěv doširoka-dodaleka. Pravda, středisko již má své nejlepší dny dávno za sebou, kuchyni však mělo skvělou a zejména večerní šunka od kosti vzbudila mezi krůžkaři zasluženou pozornost. Nebyla to však pouze opuštěnost místa (abychom nerušili noční klid), co hrálo při výběru důležitou roli. Nedaleko, snad pět kilometrů, se totiž nacházejí Buchlovice, jejichž Folklorní studio (v němž nemalou roli hraje náš bývalý vedoucí tanečnick Jiří Raštica se svoji ženou Lenkou) pořádá již deset let o posledním květnovém víkendu v parku místního zámku „kosecké slavnosti“ spojené se soutěží o nejlepšího kosce. Slavnosti, které jsou ovšem také svéráznou přehlídkou slováckého sborového zpěvu a bylo tedy zřejmé, že po několika účastech brněnského krůžkařského mužského sboru na nich tentokrát nebudou chybět ani naše zpěvulenky a vůbec všichni účastníci setkání. A protože se kosi „za rosenky zrána“, aby tráva pěkně držela a kosa dobře brala, bylo již předem jasné, že si postele Dopraváku příliš neužijeme, neboť odjezd na kosecké byl naplánován již na půl patou ráno...

Setkání v Derflich (dnes Sadech) s Pražáky a Bratislaváky bylo jako vždy bouřlivé. Stisky rukou a polibky na tváře (a někdy arcí i na pěkné rtíky) nebraly konce a v družném hovoru uběhla cesta na návrší, ukrývající (snad) staromoravský metropolitní chrám, velmi rychle, byť nemilosrdné slunce vytačovalo rtuťový sloupec řádně nad třícítku ve stínu. Mladý zapálený archeolog ze Slováckého muzea v Uherském Hradišti ovšem tak velké skupině lidí, třímajících navíc ve svých rukou posilující koštovačky naplněné v tuto dobu ještě výhradně bílým vínem, jistě ještě nepřednášel. Navíc musel čelit „provokativním“ dotazům pocházejících ze slovenského spektra posluchačů o tom, nebylo-li snad centrum Velké Moravy v Nitře. Dlužno ovšem podotknout, že se tento nadějný vědec svého úkolu zhostil více než se ctí, a to jak v Sadech, tak ve Starém Městě, kam jsme se autobusy, připomínajícími pokud jde o vnitřní teplotu spíše než dopravní prostředek ono proslulé benátské vězení pokryté ocelovými deskami, vzápětí přesunuli. Zde ovšem již část zejména mladšího krůžkařského osazenstva pohrdla dědictvím předků a „békala“ za doprovodu několika netrpělivých muzikantů hornácké sedlácké s takovou vervou, až se místní svatá půda otrásala.

Další cesta vedla krůžkaře na Velehrad, kde bylo plánováno dosti času jak na prohlídku katedrály a dalších místních pamětihodností, tak na občerstvení v přílehlých prostorách. Nu a nedaleko Velehradu, již na katastru Modré, je v okolí základů místního velkomoravského kostelíka údajně iroskotského založení (dnes vedle starých základů nově vystavěného) zbudovaný velkomoravský archeologický skanzen, tu zdařileji, tu méně zdařile rekonstruující jakousi velkomoravskou osadu s velmožským dvorcem a řemeslnickými dílnami. Zde se také mělo uskutečnit slavnostní uvítání našich milých hostů. A kdo jiný by je měl vítat nežli sám král Svatopluk s chotí Zeměžizní, družinou a arcibiskupem Metodějem. Přípravy Zdeňka Fajbuse na toto vystoupení byly jako vždy více než pečlivé a šly až do detailů královské čelenky. Není tedy divu, že krůžkaři byli přivítáním upřímně potěšeni. A nejenom ovšem to. Zejména jejich česká část byla nabádána k pokání a křtu (jinak by totiž nemohli sedět s Velkomoravany z Brna a Bratislavy u jednoho stolu), všem krůžkařům bylo také na příkladě pověstných Svatoplukových prutů názorně předvedeno, kam vede krůžkařská svornost a kam naopak může dovést nesvornost. Svě udělala i medovina nabízená z hliněných pohárů...

A pak již před námi byla dlouhá noc v chřibském údolí. Harmonika podrychtára Petratura hrála možná pět hodin v kuse

v sále, kde se kolem ní shromažďovali ti, kteří byli chtiví spíše táhlejšího zpěvu, krůžkařská cimbálka se činila na trávníku pod stromy pro ty, kteří si chtěli i zatancovat některé z točených sedleckých či sedláckých. Obsluha Dopraváku (a nutno říci, že příkladná a navýsost ochotná) jen zírala na to, co krůžkaři dovedou. Těch písní zazněly skutečně stovky. V průběhu večera navíc přijížděli po vlastních osách další a další krůžkaři, takže jistě nepřezenu, když si dovolím tvrdit, že na tomto setkání nás bylo jistě sto šedesát. Noc však byla příliš krátká na to, aby si ji někteří kazili spánkem. A ti, kteří se o něj pokoušeli, stejně většinou pro zpěv a hru příliš neuspěli. Přesto však o půl páté vyjízděly krůžkařské autobusy plné usměvavých lidí, připejvících si nezbytnou ranní pálenkou. Tak jako kdysi, když se s kosami na louky odcházelo ještě z nutnosti a ne ze zábavy.

Nádvoří před buchlovským zámkem bylo více než plné. Jak krojovaných (mezi něž patřila i velká část brněnských krůžkařů), tak „civilů“. Kosců nebylo nijak přemrštěně, ale i tak ten kus louky pro ně určený zvládli za velmi krátkou dobu. Pravda, k vidění byli jak skuteční mistři, po nichž zbylo strniště hodné golfového hřiště, tak ti, za nimiž zůstávalo „muzikantů“ více než toho posečeného. Jediný z krůžkařů, který pokoušel štěstí v soutěži, byl pražský starosta Bruno Vognič, jenž však se svou kosou šedesátkou neměl proti osmdesátkám, devadesátkám a jedné neuvěřitelné sto desítce šanci. O to však snad ani nešlo. I když... Mnozí kosci, s nimiž jsem na konci mluvil, se cítili ukřivdění, a možná právem, i já bych možná některé finalisty viděl jinak, rozdily byly v některých případech skutečně malé a porota tak měla těžkou a riskantní práci...

Nešlo však jen o kosení. V parku zalitém ranním (a již pěkně ostrým) sluncem se ozýval bohatýrský zpěv ze všech koutů. Tam Čejkovjáci, tam chlapi z Nedakonic, tam sbor ze Ždánic a mnoho jiných, mezi nimiž se neztratily ani naše zpěvačky a „chlapé“. A co bylo zajímavé, mnohé z okolních sborů přijely na vozech s koňmi, tak, jak se jezdí na Podluží na hody. Je tedy vidět, že „kosecké“ již pevně vrostly do místních tradic.

Po příjezdu zpět na Dopravák začalo vše nanovo. Zpěv za doprovodu harmoniky strýca Petratura, pivo na žízeň, víno ke zpěvu... Nálada neuvěřitelná, jako by za námi nebyla probděná noc. Musel však přijít čas i na *S pánem Bohem, idem od Vás*. Loučení, slzy v očích. A za rok v Praze, na oslavách 110 výročí založení pražského krůžku.

Na zpáteční cestě ještě s Pražáky výstup na sv. Klimentka, další z velkomoravských hradišť se zachovanými základy kostela.

Strmou cestu však vážili jen někteří, kupodivu však spíše ty „starší ročníky“, na rozdíl od chasy, jež, zmožena, již nebyla schopna jakýchkoli výkonů. V lůně chrýbských lesů ani slunce nebylo tak nemilosrdné. Zvonkohra na Klimentku, sestavená do melodie nejstarší české duchovní písně *Hospodine pomiluj ny*, pak byla definitivní tečkou za letošním krůžkařským setkáním.

Václav Štěpánek

Pod křenovskó májó

V neděli 5. června se tanečníci, muzika a zpěváci krůžku zúčastnili již 20. ročníku folklorního festiválu v Křenovicích. Tato akce, založená tehdejší křenovickou učitelkou (byť původem z Valašska) a nadšenou folkloristkou Alenou Přetákovou, si již vydobyla velice čestné místo mezi regionálními folklorními akcemi na jižní Moravě. Je to dáno jak přívětivostí místních hostitelů – souboru Křenovák, vyrostlého z původního dětského Křenováčku, tak milým a útulným prostředím křenovického amfiteátru, ukrytého pod korunami staletých stromů.

Letošní pořad nazvaný „Byla vojna, byla“ byl věnován 200. výročí bitvy u Slavkova, a účastníci tedy měli svá pásma zaměřit tímto směrem. Bezezbytku to ovšem splnil pouze náš krůžek a Křenovák s Křenováčkem. Ostatní, včetně dětských souborů z Lotyšska a Maďarska (i když v jeho případě kdo ví, o čemsi tam maďarské děti mluvily a zpívaly, možná to i bylo o vojně...), zadání pořadatelů nesplnili. Ba co víc, jak Maďaři, tak Lotyši neměli svoji muziku a tancovali na reprodukovanou hudbu, která v případě lotyšského souboru měla k folklóru opravdu, ale opravdu hodně daleko. Celkově ovšem ve všech účastnících zanechal festival velice pěkný dojem, umocněný i tím, že se po polední průtrži mračen na účinkující i četné diváky právě v době programu usmálo sluníčko. Pro některé z krůžkařů byl ještě další saturaci vynikající čepovaný trutnovský Krakonoš, kvůli němuž málem zmeškali odjezd autobusu...

Summa summárum, krůžek na vystoupení rozhodně nezklamal, muzika až na jedno zaváhání hrála i v omezeném složení (bez tercu) jako z partesu, na výbornou lze hodnotit i výkon tanečníků (figurální tance z Uherskobrodska a odvedenecké pásmo z Uherskohradištska) a zpěváků (regrútské písně z Hanáckého Slovácka).

V. Š.

Jiří Holásek jubilující

Ve středu 1. června 2003 se konala v Malé Královopolské Galerii na Husitské ulici v Brně vernisáž malíře Jiřího Holáška. Po oficiálním uvítacím programu připravili pořadatelé vystavujícímu malému překvapení v podobě vystoupení ženského sboru Slováckého krúžku v Brně s písněmi z Bystřice pod Lopeníkem. Nakonec byli překvapeni i samotní pořadatelé neohlášeným vystoupením mužské složky téhož souboru s podlužáckou písní, kterou si zazpíval i náš prezentující se malíř. Byl to dar Slováckého krúžku svému členu k jeho blížícím se sedmdesátinám.

Jiří Holásek se narodil 30. 6. 1935 v Poštorné. Válečná léta prožil spolu s rodiči a sourozenci v Ivanovicích u Brna, kde začal navštěvovat obecnou školu. Svou malířskou kariéru zahájil ve třetí třídě trojkou z kreslení. Jeho přísný tatínek okamžitě nakoupil výukové materiály pro učitele kreslení a malého Jirku vedle četných domácích povinností (opatrovat mladší sourozence, čistit boty celé rodině, pomáhat na zahrádce, cvičit na housle) donutil ještě dvě hodiny denně kreslit a malovat dle zakoupených příruček. Bylo jasné, že oběť tohoto nátlaku zařadila hudbu i výtvarnou činnost mezi životní nepříjemnosti a trapnosti. Teprve postupné dozrávání v pozdním věku vedlo k silnější potřebě vyjádření se a reagování na všechnu tu krásu kolem. Nepříjemná pachuč postupně mizela – kroje, muzika, slovácký krúžek a silný vliv učitelů Valeše, Štefana, Salavy, Urbana a Indry v malbě, Novotného, Berana, Chovance, Remeše a Otiskové v hudbě zaměnily svěřací kazajku povinností za vzdušný rubáš nadšení a vzletu...

Údobí prožité ve Slováckém krúžku v Poštorné, dlouhá spolupráce na Cestě zarubané s Fanošem Mikuleckým, později působení v Radosti, ve Slováckém krúžku v Brně a nakonec spolubudování

Břeclavanu se starším kolegou Jožkou Kobzikem přeformovalo definitivně Jiřího poměr nejen k výtvarné práci, ale i k hudbě. V době studii na lékařské fakultě Masarykovy university v Brně mu nabídl přístřeší ve svém ateliéru dobrý přítel, akademický malíř Aleš Černý. Tam uprostřed voňavých pláten a bujných barevných skic nasával Jiří Holásek plnými doušky skutečné umělecké prožitky. Motto Aleše Černého bylo: "Malíř musí namalovat nejen to, co vidí, ale i to, co muzikant slyší. A to, co prožije, to musí ven..." Sedávali spolu dlouho do noci a diskutovali o současných malířských problémech, inspirovali se navzájem písněmi, které často Aleš maloval a Jiří mu hrál na housle nebo jindy mu stál i modelem v podlužáckém kroji k četným drobným kresbám i monumentálním plátnům. S Alešem Černým často vyjízděli na Jawě 250 do Poštorné a okolí, kde se pod mistrovým vedením Jiří snažil transformovat do barevných tónů plátna a kartonu hudební i folkloristické zážitky z tamní krajiny a jejich obyvatel.

Po ukončení školy přišla povinná umístěnka do Jeseníků, tvrdá pracovní doba začínajícího lékaře a tím i desetiletý půst ve veškeré tvorbě. Nicméně v tuto dobu podnikl s ostravskými potápěči výpravu do Turecka, jak o to svědčí televizní seriál Zapomenuté výpravy. Větší část této výpravy později emigrovala.

Od roku 1969 pak následuje téměř 25 let práce a života ve Švédsku, kde znovu oživil výtvarničení i muziku. Založil a primoval cimbalovou muziku Dunaj, která se stala od roku 1983 neodmyslitelnou součástí programů krajanských spolků v zahraničí. Zajistil vystoupení Slováckého krúžku v Brně ve Švédsku při návratu souboru z druhého zájezdu do Finska.

V kresbě Veselý, Rydén, Springfield, Linder, v malbě Susane Dirthy, Cederval, Fredriksson, Hultenkranz, v sochařině zejména Petr Mandl a Pelle Nilson a po návratu do vlasti František Navrátil byli přísnými pedagogy, ale i inspirujícími kolegy, na které se mohl kdykoliv obrátit o pomoc i o radu. Ve Švédsku také studoval čtyři roky na privátní Gerleborgské škole umění, kde později i sám vyučoval. Zasedal v několika uměleckých radách a komisích a postupně vyučoval různé výtvarné obory v četných vzdělávacích organizacích. Vystavoval ve Švédsku i ostatních skandinávských zemích, USA, Velké Británii, Španělsku, Itálii, Portugalsku, Švýcarsku a po návratu do vlasti opakovaně v ČR i na Slovensku. S CM Dunaj účinkoval na Rožnovských slavnostech i na Strážnických slavnostech. CM Dunaj spolu se Starobřeclavskou CM vydaly roku 1993 gramodesku Pochválen buď pán Ježíš. Jako

muzikant se zúčastnil zatím posledního výjezdu naší soudní stolice do sklepa v Mutěnicích. Působí jako zpěvák a muzikant CM Břeclavan. Bývá účastníkem televizních pořadů Folklorika (naposledy v květnu tohoto roku). Je i vinařem. Častým malířovým motivem jsou vinné sklípky.

Byl vystavován v USA, Velké Británii, Austrálii, Novém Zélandě, Jugoslávii, Itálii, Skandinávii i mnoha dalších zemích. Za největší umělecký úspěch považuje ztrátu bronzové sochy ve Westminsterské galerii v Londýně. Byla to do té doby první a jediná krádež v této galerii.

Nezbývá než, pokud jste tak již neučinili, pozvat vás ke shlédnutí jeho výstavy. Galerie je otevřená po-pá 10-12 a 14-17 hod. Výstava potrvá do 20. 6. 2005.

VL

Z historie Krůžku

Myslím, že bude pro většinu krůžkařů zajímavé a možná i užitečné seznámit se s některými fakty a projevy z historie Krůžku, jak je postupně nacházím při studiu a pořádání archivních materiálů. Dnes bych chtěl vzpomenout počátek Krůžku jako spolku. Na závěr stanov máme uvedeno, že byly schváleny Zemským úřadem v Brně 3. ledna 1939.

Proč se tehdy rozhodli krůžkaři přetvořit dosavadní volné sdružení (tedy bez stanov nebo jiných písemně vyjádřených regulí, řízené jen podle vzoru stárkovských organizací na slováckých dědinách a úctou ke starším a zasloužilejším krůžkařům) v oficiálně uznaný spolek? O tom podává svědectví zápis z první výborové schůze v osvobozeném Československu, která se konala 13. června 1945:

„Dále vysvětluje starosta (dřív to nebylo dobře možné), proč jsme se na konci roku 1938 z volného sdružení ustavili jako spolek. Když se totiž po Mnichově začaly objevovati snahy, aby se Mor. Slovensko odtrhlo od Moravy a připojilo ke Slovensku, pozval ěgenerál Luža, zem. voj. velitel, některé členy krůžku (Budíka, Dr. Kozáčka, dále pluk. gšt. Nesvedu) a vyloživ jim situaci, navrhl, aby se utvořil spolek Slovácký krůžek v Brně, abychom mohli jako spolek vystupovati a paralysovati ony snahy. Mluví-li někdo za spolek, má to jiný význam, než mluví-li sám za sebe nebo za volné sdružení. Byla též uspořádána schůzka v památném Filipovském údolí, již se zúčastnil ze Slovenska Ľudovit Štúr z Bratislavy.

Přikročili jsme k sestavování stanov (schůzka na Stadioně, sestavování stanov a úpravy po stránce jazykové se zúčastnili též profesori Dr. Al. Gregor a Dr. M. Kolaja), stanovy zadány v Zemský úřad, je poměrně brzy schválil. (Přirozeně, že se našim snahám přálo...)“

Starostou v roce 1945 byl JUDr. Emanuel Kozáček. Ale vraťme se k počátkům V archivu je zápis jeho ustavující schůze, konané 25. ledna 1939. Zde byli zvoleni stárci, členové výboru, revizoři a starosta, jímž se stal brigádní generál JUDr. Josef Koutňák, velitel brněnské posádky, pozdější odbojář. Z ostatního pořadu bylo zajímavé ustanovení, že vstup na večírky (krúžky) mají jen členové a jimi uvedení hosté. (Tomu lépe porozumíme, uvědomíme-li si shora uvedenou politickou situaci.)

Pro nás dnes je inspirující poslední bod zmíněného zápisu:

„Když byly všechny návrhy vyčerpány a nikdo se již nepřihlásil ke slovu, poděkoval starosta gen. dr. Koutňák všem těm, kdož po léta pěstovali v tomto našem nám všem tak milém středisku, ve Slováckém krúžku, pospolitost příslušníků Moravského Slovácka v Brně

a uváděli nás tak, hlavně hudbou a zpěvem, ve známost širší naší veřejnosti. Děkuje také všem těm, kdož v poslední době připravovali přetvoření volného Slováckého krúžku ve spolek Slovácký krúžek. Jsou to hlavně Arnošt Budík, Dr. Kozáček, Dr. Sušil, Alfréd Vondráček aj. Za hlavní zásady, jimiž se mají členové krúžku nejen v krúžku samém, nýbrž i mimo krúžek, všude, řídit, pokládá pěstování a prohlubování čestnosti, známé ctnosti obyvatelů našeho kraje, a to nejen čestnosti mravní, duševní, nýbrž i čestnosti tělesné, osobní. Starosta zdůrazňuje dále potřebu kulturní činnosti. Činnost tato nesmí se projevovati jenom zpěvem a tancem, a to třeba i někdy zpěvem méně zdařilým. Je třeba udržovati styky s rodným krajem, z něhož jsme vyšli nebo v němž jsme prožili kus svého života nebo k němuž nás poutají nějaké vztahy. Ze Slováckého krúžku musíme vytvořit opravdové kulturní středisko Moravských Slováků v Brně.“

O Krúžek byl za Protektorátu velký zájem. Na každé výborové schůzi, které se konaly jednou měsíčně s výjimkou letních měsíců, byli přijímáni noví členové a zápis každého z nich byl označen číslem. Tak od zmíněné ustavující schůze do poslední výborové schůze před osvobozením, konané 28. března 1945, bylo přijato 300 členů.

K osobám obou generálů, o nichž je ve shora uvedených textech řeč, se vrátíme v dalším čísle Krúžkozoru.

J. M. Krist

Spinek v Krúžku

Na poslední besedě Krúžku (18. května) jsme uvítali soubor Spinek ze Vnorov s jeho cimbálovou kapelou. Byl založen roku 1986 a věnuje se hudebnímu, písňovému a tanečnímu folkloru své obce a jejího okolí. V současné době má včetně muziky, taneční skupiny, mužského a ženského sboru okolo 100 členů, má také svou dětskou skupinu. V tomto složení a rozsahu působí v posledních asi sedmi letech a vedou ho manželé Smutní. Název má podle jedné z částí obce.

Vnorovský kroj zařadil J. Klvaňa mezi kroje veselské, ale konstatuje, že „srazily se tu patrně vlivy kroje strážnického a ostrožského“. Charakterem písní a tanců tihnou Vnorovy k Veselí, avšak tanečníci verbuňku nalézají inspiraci spíše ve Strážnici. Také je nutno vědět, že dnešní obec se skládá ze dvou obcí dříve samostatných: Vnorov a Lidérovic. Tato skutečnost se odráží např. při hodech, kdy je snaha, aby mezi stárkovskými páry byly zastoupeny obě bývalé obce.

V krátkém programu, který Spinek uvedl na krúžkové besedě, jsme uviděli především málo známou vnorovskou sedlckou a z ostatního zaujal zejména trojicový tanec nebožtík. Vystoupení bylo svěží a můžeme se těšit na další, které shlédneme na našem příštím Slováckém plese.

JMK

Pietní akt

ke 185 letům narození a 120 letům úmrtí tvůrce české hudby ducha lidového Pavla Křížkovského se konal za chladného a deštivého počasí v úterý 10. května v 18:30 hod v Brně u sochy jmenovaného na úpatí Špilberku.

Členové Akademického pěveckého sdružení Moravan položili kytici k soše jmenovaného, seznámili přítomné s jeho zásluhami na poli hudby a zazpívali tři z jeho skladeb.

V následujících statích se mohou seznámit s touto významnou osobností našeho národního obrození i čtenáři Krúžkozoru.

VL

Pavel Křížkovský – tvůrce české hudby z ducha lidového (9.1.1820 – 8.5.1885)

V letošním roce si připomínáme dvě výročí této mnohostranně významné obrozenecké osobnosti, 185 let od jeho narození a v těchto dnech 120. výročí jeho smrti. Rodák z Holasovic na Opavsku vyrůstal v chudých poměrech, ovlivňován svými strýci, vesnickými muzikanty, s nimiž hrával v lidové kapele. Mladý chlapec se měl jít učit řemeslu, ale venkovská muzika, lidová píseň a kostelní zpěv jej okouzlovaly. Na přímluvu rektora školy Urbánka, který rozeznal jeho hudební nadání, a pomocného učitele Jiřího Janáčka – otce Leoše, který ho na prosbu matky vyučoval hudbě a zpěvu, byl přijat do fundace v chrámu Svatého Ducha v Opavě. Po ukončení německého gymnázia začal studovat filozofii v Olomouci. Studium po dvou letech pro nedostatek prostředků přerušil, vrátil se do Opavy, složil učitelské zkoušky a začal vyučovat češtinu, přitom všechen volný čas věnoval hudbě. V roce 1843, aby se uchránil 14leté vojenské služby, spoléhaje na své hudební znalosti, přišel do Brna dostudovat filozofii, což se stalo zlomovým okamžikem v jeho životě. Brno mu poskytlo velké možnosti hudebního uplatnění. Ihned po příchodu sestavil z posluchačů fakulty pěvecký sbor a měl též úzké styky se starobrněnským klášteřem. Po skončení filosofie, laskavostí opata starobrněnského klášteřa a současně ředitele jeho kůru Cyrila Nappa, byl přijat za novice a přijal jméno Pavel (při křtu dostal jméno Karel). Tento krok označil v dopise svému rektoru Urbánkovi slovy: „Můj noviciát je nejpříjemnějším životem, jaký jsem kdy poznal! Neboť víte, jen když mám hudbu, jsem se vším spokojen. A tě se mi dostává v míře nejbohatší.“ Zde založil smyčcový kvartet, jehož byl primářiem a s nímž uváděl skvostná díla Haydna, Mozarta, Beethovena, Cherubiniho, Mendelssona a dalších s takovou přesností, že jeho výkony označovala tehdejší kritika slovy jako „zřídka lze slyšeti“ apod. V roce 1848 byl vysvěcen na kněze a o dva roky později ukončil bohoslovecká studia. Již v době studií byl rovněž jedním ze sborníků dvojazyčného mužského pěveckého spolku, pro který upravoval lidové písně a uváděl s ním nové sborové skladby. Po studiích se mohl nerušeně věnovat hudbě. Byl pověřen funkcí regenta klášteřní fundace a ředitele kůru na Starém Brně. Činorodé vlastenecké prostředí starobrněnského klášteřa upevňovalo jeho národní a občanské vědomí a pod Sušilovým vedením nastal u Křížkovského obrat k národní hudbě. Studium Sušilových „Moravských písní národních“, které se staly základem a východiskem realismu moravské hudby v polovině 19. století, v něm probudilo podvědomou lidovou hudebnost. Vniknutím do

ducha svého národa skladbami na lidové texty se Pavel Křížkovský stal spoluzakladatelem české národní hudby, kterou později rozvíjeli Dvořák, Janáček, Suk, Martinů a další. Pro ilustraci, jak byly jeho skladby přijímány hudebními velikány, uvádím zde dva výroky: Bedřicha Smetany z roku 1862, kdy byl pozván k Májovým pěveckým slavnostem do Prahy k uvedení svých sborů, kde se poté stal miláčkem Pražanů, citují: „Křížkovského mužské sbory patří k nejlepším plodům hudební literatury vůbec a ztěžka by se kterých našlo, jimž by tyto důstojně po boku státi mohly. „Odvedeného prosba“ je novým obohacením tohoto odvětví hudebnictví, ano s radostí to vyznávám pravým klenotem našeho národního umění.“ A druhý výrok J. B. Foerstra po vyslechnutí „Utonulé“ na text ze Sušilovy sbírky: „Naslouchal jsem jí se slzami v očích. Od samého počátku až po závěr nejzácnější krása lyrická, čistota mozartovská, hudba vystihující všechny obraty básně do nejjemnějších záchvěvů, hudba srdce.“

Jeho oddání se věci národní lze zde ilustrovat jen zkratkovitě. V revolučním roce 1848 zpracoval revoluční báseň „Universita“ L. A. Frankela v překladu F. M. Klácela ve skladbu pro čtyřhlasý sbor, který byl zazpíván u místodržitelství na závěr protestního průvodu Brňanů z Lužánek. V době nepokojů zhudebnil Rambouskovu revoluční báseň „Aj, vy bratři, aj jonáci.“ Tento sbor zazpívala deputace brněnských filosofů i ve vídeňské aule studentům, jako dík za obětavý boj na barikádách proti metternichovskému systému vlády. Jeho vlastenecké citění se v té době projevilo i změnou jeho germanizovaného příjmení Krischkowsky do tvaru české výslovnosti.

Stal se spoluzakladatelem a prvním sbormistrem Filharmonického spolku Besedy brněnské, která vznikla ještě před pražským Hlaholem a sokolskými jednotami. V této době se již Křížkovský ve svých skladbách nedrží tolik vzorů lidové písně, ale původní folklorní materiál transformuje do velkých hudebních forem a pro vystoupení svého sboru přepracoval i některé své starší sborové skladby tak, že hudebně domýšlel obsah i výrazový charakter lidových textů. Nepřehlédnutelná je Křížkovského účast na „Cyrilometodějských slavnostech“ v Brně v roce 1863 k miléniu příchodu věrozvěstů sv. Cyrila a Metoděje na Moravu. Staly se nábožensko-národní a slovanskou manifestací za účasti představitelů národního obrození – Palackého, Riegra, Purkyně, Sabiny, Šembery a řady dalších i zahraničních delegací. Zúčastnilo se jich 52 pěveckých sborů z Čech, Moravy i Vídně. Oslavy se konaly v Lužáneckém parku a jejich vyvrcholením bylo uvedení Křížkovského „Kantáty k sv. Cyrilu a Metoději“ dirigované

skladatelem, kterou přijalo 15 000 posluchačů s pohnutím a jásotem. Obdobné slávy se mu dostalo na Velehradských oslavách téhož roku, nebo v roce 1869 při 1000. výročí úmrtí sv. Cyrila. Osobně mu blahopřál František Palacký a s dalšími obrozenci jej vyzvali k napsání opery. Po zahrnutí obdivem a láskou od Prahy, Brna i celého národa jej však koncem 60. let potkávají samé nepříjemné události. V krátkých intervalech umírají jeho oblíbený profesor František Sušil, přítel opat Cyril Napp i jeho matka, začínaly se ozývat zdravotní neduhy a do toho všeho zavanul z biskupského dvora do klášterního zátíší studený dech. Totiž, po smrti opata Nappa se s ním počítalo jako nástupcem, ale stal se jím Johann Gregor Mendel. Na zásah biskupa Schafgotche byl přeložen do Olomouce, aby se věnoval pouze opravě církevní hudby a ředitelování kůru olomouckého dómu. Proti tomu, tísňený od dětství tlakem společenské křivdy, nebyl schopen vzdorného vzepření. Elegii „Zahučaly hory“, která zlidověla, se loučil nejen s mládím, ale i svobodným uměním. Od té doby se vyhýbal milostným tématům a opouštěl i lidové texty. Existují však z tohoto období rozsáhlé písemné dokumenty o jeho velkém reformátorském díle na poli církevní hudby a ceciliánské reformě vůbec.

7. května 1883 byl stížen mrtvicí, vrátil se do starobrněnského kláštera, kde se však trápil svou neschopností normálně pracovat. Za dva roky a den poté byl nalezen ve své cele mrtev. Pohřbu se zúčastnily delegace pěveckých sborů Prahy, Olomouce, Plzně, Vídně. Beseda brněnská zazpívala jeho smuteční sbor a na starobrněnský hřbitov jej doprovodily všechny složky národa.

A jak jej znali současníci?

Křížkovskému snad nebylo na světě nic tak vzdálené jako osobní ješitnost, kult svého já a snaha vyniknout a na sebe upozornit. Svoji tvorbu, své nadání považoval vždy za dar Boží, za něco, na čem nemá sebemenší zásluhy. Snad i skladatelovo kněžské povolání jeho povahu takto formovalo a duchovně ukáznilo.

Zdeněk Smělik

Ke vztahu Pavel Křížkovský - Leoš Janáček

Křížkovský je označován jako učitel Janáčkův, avšak jejich vzájemný poměr byl v mnoha ohledech osudový. Otec Leošův, Jiří Janáček učil v Neplechovicke škole Křížkovského a účinně pomáhal nadanému chlapci z chudé rodiny dostat se na studia. Po 32 letech se role obrátily. Bývalý učitel vyhledal svého žáka, aby podporoval přijetí jeho syna Leoše do starobrněnské fundace. Křížkovský Leoše přijal a 20 let sledoval jeho vývoj. Učil ho ve škole i fundaci, brzy mu svěřoval i taktovku a stal se mu

i otcovským přítelem. Po svém odchodu do Olomouce určil Leoše za svého nástupce ve starobrněnském kůru. Podporoval jeho přijetí na pražskou varhanickou školu a nabídl mu finanční podporu na studijní cestu do Petrohradu. Leoš mu byl zpočátku bezvýhradně oddán, věnoval mu řadu statí, avšak později mu svou nezkrotnou povahou připravil i mnohé trpké chvíle.

Jako skladatel byl Leoš dědicem Křížkovského lidového zaměření, učil se od jeho vokálního slohu, byl s ním spřízněn realismem, lyrismem i dramatickými akcenty svých skladeb. Tyto poznatky i hudební prvky zděděné ze společného lašského domova Janáček rozvinul ve svém skladatelském díle ke světovému uznání. Pro zajímavost uvádím, že bezprostředně po svatbě jel Leoš Janáček do Olomouce představit svou choť Zdeňku Křížkovskému. A dále profesor Augustin Neuman ve vzpomínkách na Křížkovského uvádí vyprávění jednoho účastníka pohřbu Křížkovského a mezi jinými podrobnostmi je i toto „Když přišel do světnice, v níž Křížkovský skonal, nalezl tam u jeho lože Janáčka, jak klečí a pláče...“

Zdeněk Smělik

Pár poznámek

o stopách připomínajících P. Křížkovského v Brně, v němž přes polovinu svého života významně ovlivňoval národní probuzení a kulturu.

Křížkovského ulice, obepínající výstaviště od zámečku Mitrovských až po pisáreckou vodárnu. Patří mezi nejdelší ve městě, možná je více v povědomí návštěvníků veletrhů než samotných Brňanů.

Bronzová pamětní plaketa od Otakara Španiela, odlitá v Paříži, je umístěna na rohu klášterní budovy, kde Křížkovský žil, proti vchodu do basiliky Nanebevzetí Panny Marie na Starém Brně (původně umístěna na fasádě v úrovni prvního patra do náměstí). Na desce je reliéfní postava mladé dívky na břehu řeky, symbolicky znázorňující pohybové zneklidnění podle Křížkovského baladické skladby „Utonulá“. Desku z roku 1910 nechal instalovat Filharmonický spolek Beseda brněnská při příležitosti 25. výročí úmrtí skladatele, jako součást akcí „Prvního sjezdu českého pěvectva“ podle tehdejšího úvodníku Lidových novin, kde se dále psalo: „Do Brna nejezdí se už na návštěvu slabé a ustrašené české menšiny, jak bývalo před léty, do Brna jezdí se zřejměji jako do hlavního města české Moravy, jako do druhého střediska politického a kulturního života českého.“ (Maně dodávám, že v té době se nás Slovácký krůžek „učil chodit“, bylo mu rok a půl.)

Bronzová socha v nadživotní velikosti stojí na úpatí Špilberského kopce za Universitní tělocvičnou při výstupu z Údolní ulice. Pro její postavení byl založen Spolek již před I. světovou válkou. S jejím odhalením se uvažovalo ke 40 výročí smrti Křížkovského (1925). Úkol byl zadán akademickému sochaři Františku Fabiánkovi a architektonické začlenění architektu Janu Viškovi. Fabiánek pojal sochu skladatele jako důstojný a klidný postoj kněze, přemýšlejícího o své tvorbě. Na bocích odstavce jsou umístěny kulaté reliéfy, jeden symbolizující jeho tvorbu umělé písně lidové, což je znázorněno dětmi zpívajícími z not, a druhý symbolizuje tvorbu písně chrámové, zobrazené zpívajícími anděly. Pro doplnění – podstavec pro pomník zbudoval na vlastní náklady stavitel František Pisinger z brněnských Černovic. V roce 1925 byla socha odlita v Bartákově slévárně v Praze-Libni a slavnostně odhalena za účasti Pěvecké župy Křížkovského, Pěveckého sdružení moravských učitelů a Besedy brněnské. Po dvaceti letech, tedy po ukončení II. světové války v roce 1945, byl tento pomník nalezen ve sběrně kovů v místě svého vzniku v Praze-Libni a následně vrácen na své místo. To jen dokládá, že i sochy mají své osudy. Jak k tomu došlo? Německým nacistům byl v době protektorátu český osvícenec trnem v oku a proto se snažili pomník ukrást. Vládní komisař Oskar Judex však nechal pomník hlídat protektorátní policií. Později nacisté otočili taktiku a pod záminkou ochrany před leteckými útoky byl pomník koncem roku 1943 „oficiálně“ odstraněn. Byl odvezen mimo Brno a naštěstí pro blížící se konec války nedošlo k jeho likvidaci. Původně byl před pomníkem květinový záhon a celý výběžek na styku parkových cest byl oset trávnikem. Kolem pomníku bylo nízké železné zábradlí v kamenných sloupcích, orámování tvořily kamenné obrubníky. Nabízí se otázka: je dnešní stav okolí pomníku reakcí na nedostatečnou ochranu veřejných investic před vandaly nebo i vyprchávacího povědomí o velikánech naší historie?

Zdeněk Smělík

Krůžkozor

Za podpory Magistrátu města Brna vydává Slovácký krůžek v Brně.

Vychází zpravidla čtyřikrát ročně.

Je též publikován na internetové adrese www.kruzek.cz.

Příspěvky posílejte na adresu vlinhart@bvk.cz nebo je předejte členům výboru.

Odpovědní redaktori Václav Linhart a Eva Podbráská.

Náklad 200 výtisků.